

เอกสารเผยแพร่และแนะนำ
กลุ่มตรวจสอบภายใน
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เรื่อง
การตรวจสอบภายใน ให้ละเอียดมากกว่าที่ท่านคิด

การตรวจสอบภายใน ให้อะไรมากกว่าที่ท่านคิด

การที่ท่านได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของส่วนราชการไม่ว่าจะเป็นในส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคย่อมนำมาซึ่ง “ความภาคภูมิใจ” และ “ความหนักใจ” พร้อม ๆ กัน

ความภาคภูมิใจ เกิดขึ้นจากการที่ได้รับควมไว้วางใจเชื่อใจจากผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งน้อยคนจะมีโอกาสก้าวขึ้นมาอยู่ในตำแหน่งระดับสูงสุดเช่นนี้ แต่ขณะเดียวกัน ความหนักใจ ก็ย่อมตามติดมาเป็นเงาตามตัว เนื่องจากท่านมีภารกิจที่ต้องกำกับดูแลและควบคุมงานทุกด้านให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยอาจไม่สามารถพิจารณาลงลึกลงไปในเรื่องรายละเอียด ความหนักใจจึงเกิดขึ้นเพราะไม่มีโอกาสดูแลการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างทั่วถึงและใกล้ชิด การบริหารงานส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการกำหนด กลยุทธ์ การมอบหมายนโยบาย และกำกับควบคุม ติดตามงาน รวมถึงการประเมินผลงานจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลสารสนเทศที่ผู้ใต้บังคับบัญชาและหน่วยงานต่าง ๆ เสนอขึ้นมา

โดยปกติรายงานเป็นเครื่องมือ

ในการควบคุมและแจ้งผลการปฏิบัติงานอย่างหนึ่ง

แต่ทำอย่างไรท่านจึงจะมั่นใจได้ว่าผู้ใต้บังคับบัญชา และหน่วยงานในกำกับดูแลปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และนโยบายที่ท่านวางไว้อย่างจริงจังและสม่ำเสมอ คงต้องมี “ผู้ช่วย” ที่มีความสามารถในการตรวจสอบและสอบทานการปฏิบัติงานว่ากำลังดำเนินไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ สามารถตรวจสอบว่ากฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับได้รับการปฏิบัติตามหรือไม่ เพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจทำให้การปฏิบัติงาน ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย รวมทั้งสามารถตรวจสอบงานอื่น ๆ ที่ท่านให้ความสนใจเป็นพิเศษ “ผู้ช่วย” คนนั้นความจริงมีอยู่แล้ว ในส่วนราชการของท่าน ในตำแหน่ง “ผู้ตรวจสอบภายใน” นั่นเอง

1. ความเป็นมาของการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2505 ตามระเบียบ การเบิกจ่ายเงินจากคลังของกระทรวงการคลัง ที่กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการอย่างน้อย 1 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายใน จนถึงปี พ.ศ. 2519 การตรวจสอบภายในของทางราชการ เริ่มมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2519 กำหนดให้ส่วน

ราชการที่เป็นกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เทียบเท่า รวมถึงจังหวัดทุกจังหวัด มีตำแหน่งอัตรากำลัง เพื่อทำหน้าที่ ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ และของจังหวัด โดยให้มีสายบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี รวมทั้งมอบหมายให้สำนักงาน ก.พ. กำหนดสายงานระดับตำแหน่ง และกรอบอัตรากำลังของผู้ตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับแต่ละส่วนราชการ และจังหวัด พร้อมทั้งมอบหมายให้กระทรวงการคลังทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการแก่ผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งต่อมากระทรวงการคลังได้ออกระเบียบ ว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. 2532 โดยปรับปรุงแก้ไขฉบับล่าสุด พ.ศ. 2542 กำหนดมาตรฐาน คู่มือ แนวปฏิบัติ หลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของส่วนราชการและจังหวัด รวมทั้งหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

จากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน การตรวจสอบภายในภาครัฐการได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบภายในอย่างมาก เนื่องจากการตรวจสอบภายในเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักของรัฐบาลที่นำมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบกับ นโยบายรัฐบาลในการจัดระบบบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา หรือ เรียกโดยทั่วไปว่า “ จังหวัด CEO ” (Chief Executive Officer) โดยการปรับเปลี่ยนบทบาทและกระจายอำนาจลงไปในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัดในลักษณะเบ็ดเสร็จ จึงเป็นเหตุผลสนับสนุน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่หัวหน้าส่วนราชการในส่วนกลางและภูมิภาคต้องมี กลไกหรือผู้ช่วยที่จะให้บริการความเชื่อมั่น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการบริหารจัดการต่อไป

2. ผู้ตรวจสอบภายในทำงานอะไรและอย่างไร

คนทั่ว ๆ ไปมักเข้าใจว่าผู้ตรวจสอบภายในทำงานจำกัดอยู่เฉพาะการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและการบัญชีเท่านั้น แต่ความจริงแล้วการตรวจสอบภายในมีความหมาย และขอบเขตการปฏิบัติงานกว้างขวางกว่านั้นมาก กล่าวคือ การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้หลักประกันอย่างเที่ยงธรรมและการให้คำปรึกษาอย่าง

เป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่า และปรับปรุง

การปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายใน ช่วยให้
องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของ
กระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ
และเป็นระเบียบ (ที่มา : *The Institute of Internal Auditors : IIA*)

ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในจึงมีขอบเขตการทำงานที่ต้องครอบคลุมทุก
ภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการ ซึ่งอาจจำแนกการตรวจสอบ
ภายในเป็นประเภทใหญ่ ได้แก่

1. การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing) เป็นการตรวจสอบ
ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่าง ๆ ทาง การเงิน การบัญชี
และรายงานทางการเงิน โดยครอบคลุมถึงการดูแลป้องกัน

ทรัพย์สิน และประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของระบบงานต่าง ๆ ว่ามี
เพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่บันทึกในบัญชี รายงาน ทะเบียน และเอกสารต่าง ๆ
ถูกต้อง และสามารถสอบทานได้หรือเพียงพอ ที่จะป้องกันการรั่วไหล สูญหายของทรัพย์สิน
ต่าง ๆ ได้

2. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Auditing) เป็น
การตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย
ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

3. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Auditing) เป็นการ
ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน งาน และโครงการต่าง ๆ ของส่วนราชการให้เป็นไป
ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ
คุ้มค่า โดยมีผลผลิตและผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งวัดจากตัวชี้วัดที่
เหมาะสม โดยคำนึงถึงความเพียงพอและความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมการบริหาร
ความเสี่ยงและการควบคุมภายในของส่วนราชการ

4. การตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology
Auditing) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของระบบงาน และข้อมูลที่ได้จากการ
ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ รวมทั้งระบบการเข้าถึง ข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและการ
รักษาความปลอดภัยของข้อมูล

5. การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing) เป็น การตรวจสอบ
การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของส่วนราชการ ว่ามีระบบการ บริหารจัดการเกี่ยวกับ
การวางแผน การควบคุม การประเมินผล การปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการบริหาร
งบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและ ทรัพย์สิน รวมทั้งการ
บริหารงานด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ ภารกิจของส่วนราชการ
ให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานและหลักการ กำกับดูแลกิจการที่ดี (Good
Governance) ในเรื่องความเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม และความโปร่งใส

6. การตรวจสอบพิเศษ (Special Auditing) เป็นการตรวจสอบ

ในกรณีที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริหาร หรือกรณีมีการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริต ผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำที่ส่อไปในทางทุจริตหรือประพฤตินิชอบเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาดำเนินการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อไป

พึงสังเกตว่างานของผู้ตรวจสอบภายในแตกต่างจากงานของคณะกรรมการสอบสวน หรืองานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะงานของคณะกรรมการสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมีวัตถุประสงค์ที่จะสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำผิด หรือร่วมรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย แต่งานของผู้ตรวจสอบภายในมุ่งที่จะค้นหาข้อบกพร่องของระบบงานว่ามีจุดใด ที่เป็นช่องทางให้เกิดการรั่วไหลหรือการปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ ล่าช้า เป็นต้น และพยายามหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น

ฉะนั้น การที่ผู้ตรวจสอบภายในจะปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องดำเนินการดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง ภารกิจ ขอบเขต และแนวทางการตรวจสอบ เพื่อสนับสนุนการบริหารงานและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของส่วนราชการ

2. ตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลต่าง ๆ การปฏิบัติงานของหน่วยงาน และผลการดำเนินงานตามแผนงาน งาน โครงการ ตลอดจนการบริหารจัดการต่าง ๆ ของส่วนราชการ

3. ประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารงาน รวมทั้งรายงานผลการตรวจสอบและการให้คำปรึกษา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ส่วนราชการมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามนโยบายที่กำหนด

4. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการตรวจสอบภาคราชการ ผู้ตรวจสอบภายในระดับกระทรวง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อขอรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขงานตรวจสอบภายใน อันก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่องค์กร

3. ปัจจัยที่ทำให้งานตรวจสอบภายในบรรลุเป้าหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ท่านจะเห็นว่าผู้ตรวจสอบภายในเป็นผู้ที่จะช่วยท่านในด้านการควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ แต่ผู้ช่วยของท่านจะช่วยท่านทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ ตัวผู้ตรวจสอบภายในเอง สถานภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายใน และตัวท่านหรือ ตัวผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนี้

3.1 ผู้ตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในจะช่วยท่าน ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่ นอกจากการที่ ผู้ตรวจสอบภายในต้อง

ปฏิบัติตามระเบียบ มาตรฐาน คู่มือและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน ซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ เช่น กรมบัญชีกลาง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และหลักการสากลที่ถือปฏิบัติโดยทั่วไปแล้ว จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในวิชาชีพ

สาขาอื่นซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน รวมทั้ง ต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน จึงนับเป็นการปฏิบัติงานโดยผู้ประกอบวิชาชีพสาขาหนึ่ง ที่มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน การใช้ดุลยพินิจต้องเที่ยงธรรม และระมัดระวังรอบคอบอย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการปฏิบัติงานพิเศษที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ ความยุติธรรมความมีมาตรฐาน เพื่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง กรมบัญชีกลาง ในฐานะผู้กำกับดูแลงานตรวจสอบภายในได้กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดย มาตรฐานการตรวจสอบภายใน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ

- มาตรฐานด้านคุณสมบัติ เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงลักษณะของหน่วยงานและบุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบภายใน

- มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงลักษณะของงานตรวจสอบภายในและบรรทัดฐานที่สามารถใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในในส่วนของ จริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน จะกล่าวถึง

- ความมีจุดยืนอันมั่นคง หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ

- การรักษาความลับ หมายถึง การเคารพต่อสิทธิแห่งข้อมูลที่ได้รับทราบ

- ความเที่ยงธรรม หมายถึง การไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างความสัมพันธ์

ใด ๆ ในอันที่จะทำให้มีผลกระทบต่อความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน

- ความสามารถในหน้าที่ หมายถึง ความรู้ ทักษะและ

ประสบการณ์ในงานที่ทำ ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

สถานภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบ

ภายในทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบงานตามนโยบาย

ของท่านให้ได้ผลตามเป้าหมาย ท่านจะต้องให้การสนับสนุนงานตรวจสอบภายใน โดยการให้สถานภาพที่เหมาะสม คือ ผู้ตรวจสอบภายใน

จะต้องมีหน้าที่เสนอแนะ (Staff Function) และขึ้นตรงกับท่าน นั่นคือ รับคำสั่งและรายงานต่อท่านโดยไม่ต้องผ่านผู้หนึ่งผู้ใด การขึ้นตรงต่อท่านซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของส่วนราชการหรือจังหวัดทำให้ ผู้ตรวจสอบภายในมีอิสระในการตรวจสอบและทำให้สามารถเข้าถึงเอกสาร ทรัพย์สิน หลักฐาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้โดยง่าย อันเป็นผลให้เกิด

1) สิทธิที่จะเข้าถึง หมายความว่า ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องมีสิทธิที่จะเข้าถึงเขตหรือตรวจสอบบันทึก รายงาน และทรัพย์สินต่าง ๆ รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตรวจสอบได้ทั้งหมด

2) เสรีภาพในการตรวจสอบ หมายความว่า ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องมี "อิสระ" เพียงพอในการตรวจสอบทุก ๆ ด้าน โดยไม่มีอุปสรรคหรือได้รับการขัดขวาง หรือแทรกแซงจากผู้หนึ่ง ผู้ใด หรือกลุ่มบุคคลใด ๆ ทั้งในการปฏิบัติงานตรวจสอบและการเสนอความเห็นในการตรวจสอบ และมีให้เป็นคณะกรรมการใด ๆ ของส่วนราชการหรือหน่วยงานในสังกัดอันมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและการเสนอความเห็น

3) การมีส่วนได้ส่วนเสีย หมายความว่า ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องไม่มีอำนาจ และความรับผิดชอบโดยตรงกับ

งานที่ตรวจสอบ นั่นคือ ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผลประโยชน์ หรือรับมอบหมายหน้าที่ซึ่งเกี่ยวกับ

การบริหารงานของงานหรือของหน่วยงานที่ตนจะต้องตรวจสอบ ผลการตรวจสอบจึงออกมาโดยปราศจากความลำเอียงใด ๆ

ในขณะเดียวกัน ก็ไม่ควรมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานในลักษณะบริหารและควบคุม (Line Function) อาทิเช่น เป็น

ผู้วินิจฉัยและสั่งการขั้นสุดท้ายของความถูกต้องหรือ ข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของบุคคลหรือหน่วยงาน ที่ตรวจสอบ หรือมอบหมายงานด้านบริหารให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติ (ยกเว้นในหน่วยงานของผู้ตรวจสอบภายในเอง) หรือเป็นกรรมการพิจารณาความผิดและลงโทษทางวินัย หรืองานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน เพราะการมอบหมายดังกล่าวจะเป็นการทำให้ผู้ตรวจสอบภายในต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้บังคับบัญชาตามสายงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในขาดความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรม มี ส่วนได้เสียในกิจกรรมที่ตนตรวจสอบ และจะทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือความร่วมมือในการตรวจสอบตามหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ผู้บริหารระดับรองหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานปฏิบัติการ

3.3 ผู้บริหาร ผู้ตรวจสอบภายในจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับตัวท่านเองในฐานะที่เป็นผู้บริหารสูงสุดเป็นสำคัญ ท่านสามารถทำให้งานตรวจสอบภายในบรรลุวัตถุประสงค์ โดย

1) ท่านจะต้องเข้าใจและมีทัศนคติที่ดี ต่องานตรวจสอบ

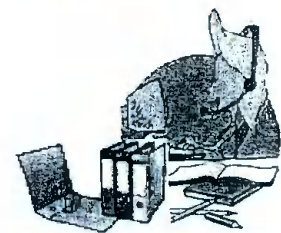
ภายใน อีกทั้งยังต้องรู้จักงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้สามารถช่วยงานของท่านได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2) ท่านต้องสร้างความตระหนักและช่วยเสริมสร้าง บรรยากาศภายในหน่วยงานของท่าน โดยให้เจ้าหน้าที่ ในแต่ละหน่วยงานหรือที่เรียกว่าหน่วยรับตรวจ คู่กันเคยกับผู้ตรวจสอบภายใน และช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าผู้ตรวจสอบภายในไม่ใช่ผู้ที่จ้องแต่จับผิด แต่จะเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำการทำงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายของท่าน พร้อมทั้งแสดงออกทุกวิถีทางในลักษณะที่สนับสนุนผู้ตรวจสอบภายใน ให้ทำงานตามขอบเขตหน้าที่ได้อย่างอิสระปราศจากอุปสรรคใด ๆ การสนับสนุนอาจทำได้โดยการแนะนำเป็นส่วนตัว หรือมีหนังสือแจ้งไปยังหน่วยรับตรวจต่าง ๆ ซึ่ให้เห็นและเข้าใจถึงขอบเขตหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน ประโยชน์ที่ได้รับจากการตรวจสอบภายใน รวมทั้งขอความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในด้วย

3) ท่านควรปรับปรุงระบบการติดต่อสื่อสารภายใน

หน่วยงานให้ครอบคลุมถึงการแจ้งข่าวสารแก่ผู้ตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากการที่กำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในขึ้นตรงต่อท่านโดยมิให้สังกัดส่วนงานใด ทำให้ถูกตัดขาดจากระบบข่าวสารปกติ เช่น การแจ้งข่าวสารในรูปคำสั่ง หนังสือเวียน เป็นต้น ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ ผู้ตรวจสอบภายในมีอยู่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ การตรวจสอบก็จะไม่ประสบผล

นอกเหนือจากการปรับปรุงระบบสื่อสารแล้ว หากมีการประชุมระดับผู้บริหาร เพื่อกำหนดแผนหรือนโยบายการบริหาร หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงาน ควรจะให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าร่วมประชุม หรือเข้าสังเกตการณ์ด้วย เพราะจะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวางแผน และปฏิบัติงานตรวจสอบต่อไปหากผู้ตรวจสอบภายในได้รับการสนับสนุนจากท่านอย่างดีเช่นนี้ ผู้ตรวจสอบภายในก็จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และจะเป็นเครื่องมือที่ดีของท่านที่จะช่วยการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้ตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์กับใครบ้าง

ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ ส่วนราชการสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคล ต่าง ๆ ดังนี้

1) คณะกรรมการตรวจสอบ

เป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรีให้ทำหน้าที่สอบทานกำกับดูแลระบบการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน ในภาพรวมของกระทรวง โดยมีผู้ตรวจสอบภายในระดับกระทรวงทำหน้าที่เป็นเลขานุการ เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทั้งด้านการตรวจสอบและการควบคุมภายใน และรายงานผลให้ผู้บริหารระดับสูง หรือรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีทราบตามควรแก่กรณี

2) หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ว่าราชการจังหวัด

ท่านจะเป็นผู้กำหนดทิศทางการตรวจสอบภายในของส่วนราชการและจังหวัด รวมทั้งให้การสนับสนุนงานตรวจสอบภายใน ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติหน้าที่เป็นหูเป็นตา ดูแล ให้คำปรึกษา และเสนอความเห็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของส่วนราชการเพื่อสั่งการแก้ไขปรับปรุง ให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น ท่านสามารถกำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในได้จากการพิจารณาแผนการตรวจสอบ ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในจะต้องทำทุกปีเสนอท่านเพื่อพิจารณาอนุมัติ แผนการตรวจสอบ ซึ่งแผนดังกล่าวจะประกอบด้วยเรื่องและหน่วยงานที่ ผู้ตรวจสอบภายในจะตรวจสอบ รวมทั้งระยะเวลาและงบประมาณที่จะใช้ **ช่วงนี้จึงเป็นโอกาสอันดีที่ท่านจะพิจารณามอบหมายงานตรวจสอบที่ท่านสนใจเป็นพิเศษไว้ในแผนการตรวจสอบด้วย**

แผนการตรวจสอบที่ดีจะต้องเป็นแผนที่วินิจฉัยถึงปัญหาของระบบงานแล้วว่า หน่วยงานใดจุดใดมีความเสี่ยง และมีระบบการควบคุม ภายในที่ค่อนข้างจะหละหลวม หากไม่เข้าตรวจสอบ ณ จุดนั้น หน่วยงานนั้น อาจเป็นผลเสียหายแก่ทางราชการหรือตัวท่านเอง รวมถึงการปฏิบัติงานที่ล่าช้า และขาดประสิทธิภาพ

3) ผู้ตรวจสอบภายใน

ผู้ตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย ผู้ตรวจสอบภายในระดับกระทรวง และผู้ตรวจสอบภายในระดับกรม ซึ่งหมายถึงผู้ตรวจสอบภายในของจังหวัดด้วย

บรรทัดฐานการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในเป็นไปตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพ การตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน รวมทั้ง ผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4) ผู้รับตรวจ

ผู้รับตรวจ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของส่วนราชการ ผู้รับตรวจควรให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจสอบภายใน โดยการจัดเอกสารหลักฐานประกอบข้อมูลและคำชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องที่รับผิดชอบเพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือจากผู้รับตรวจเป็นปัจจัยที่สำคัญ

ที่สุดอย่างหนึ่งที่ทำให้การตรวจสอบภายในประสบความสำเร็จ และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

5) บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องการใช้ข้อมูลหรือรายงาน

ผลของผู้ตรวจสอบภายในจังหวัด เช่น ผู้ตรวจราชการ
ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

5. ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน

สำหรับผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน คือ รายงานผลการตรวจสอบที่ผู้ตรวจสอบภายในจะรายงานให้ท่านทราบภายในเวลาอันสมควร หรืออย่างน้อยทุก 2 เดือน หรือเมื่อตรวจสอบเรื่องหนึ่งเรื่องใด

แล้วเสร็จตามแผนในกรณีเรื่องที่ตรวจพบเป็นเรื่องที่จะมีความ

เสียหายอย่างร้ายแรงต่อทางราชการ ผู้ตรวจสอบภายในจะ

รายงานผลการตรวจสอบให้ท่านทราบทันที ซึ่งรายงานดังกล่าวจะเป็นการสรุปผลที่ได้จากการตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดทุกชั้นตอน ข้อบกพร่องหรือ

ข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น พร้อมข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น ผลจากการให้การสนับสนุนและการให้ความสำคัญของท่าน จะยิ่งช่วยให้ท่านสามารถใช้ประโยชน์จากรายงานผลการตรวจสอบในการบริหารงานและเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพิ่ม

มากขึ้นในการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกำกับดูแลให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ท่านกำหนดไว้ได้

อย่างไรก็ดี รายงานของผู้ตรวจสอบภายในสามารถจะจัดทำในรูปของรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยวาจาซึ่งขึ้นอยู่กับประเด็นที่เห็นควรต้องให้มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที ซึ่งท่านในฐานะที่เป็นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับรายงานดังกล่าว ตลอดจนนำข้อเสนอแนะมาพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป นอกจากนี้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจะใช้รายงานการตรวจสอบนี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหน่วยงานในสังกัดของท่านอีกด้วย

6. ปัญหาและแนวทางการพัฒนา

จากผลการดำเนินงานด้านการตรวจสอบภายในที่ผ่านมา ประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กรมบัญชีกลางโดยกลุ่มงานมาตรฐานด้านการตรวจสอบภายใน ในฐานะหน่วยงานกลางที่กำกับ ดูแล งานตรวจสอบภายใน

ได้รับทราบปัญหาและข้อจำกัดของงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการในหลายประเด็น ได้แก่

การที่แต่เดิมมางานตรวจสอบภายในเป็นลักษณะของงานสนับสนุน หน่วยตรวจสอบภายในจึงไม่ได้กำหนดให้มีฐานะเทียบเท่ากองหรือสำนัก และมีโครงสร้างที่ไม่ชัดเจน ทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง รวมทั้งเป็น

ผลให้การขอรับและการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานไม่เอื้อต่อการ
ดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ

- ระดับตำแหน่งของหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในที่ยังไม่

อาจกำหนดให้เท่าเทียมกับหัวหน้าหน่วยรับตรวจทำให้ไม่ได้รับการยอมรับและขาดความเป็น
อิสระในการปฏิบัติงาน

- กรอบอัตรากำลังผู้ตรวจสอบภายในที่ยังไม่ได้รับการพิจารณา ให้เพียงพอกับ
ปริมาณงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และจากภารกิจที่มีมากขึ้นตามแนวทางการ
ปรับเปลี่ยนการบริหารภาครัฐ รวมถึงการขยายขอบเขตที่เน้นการตรวจสอบผลงาน ทำให้ไม่
สามารถตรวจสอบหน่วยรับตรวจในความรับผิดชอบได้ครบถ้วน

- หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ว่าราชการจังหวัดส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญงาน
ตรวจสอบภายในเท่าที่ควร ทำให้ผู้ตรวจสอบภายใน ขาดแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการ
ปฏิบัติงานประกอบกับหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ว่าราชการจังหวัดบางแห่งมอบหมายให้
ผู้บริหารระดับรองลงมาเป็นผู้ดูแลงานตรวจสอบภายในแทน และบางแห่งมอบหมายงานที่ไม่
เหมาะสม ซึ่งขัดต่อหลักความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน เช่นงานตรวจก่อนจ่ายเป็นต้น

จากข้อจำกัดของระบบการตรวจสอบภายในดังกล่าว กรมบัญชีกลางได้
พยายามหาแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด ทั้งในส่วนที่จะช่วยเสริมการ
ให้บริการความเชื่อมั่นแก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับ
รวมทั้งการพิจารณาสิทธิประโยชน์ที่ผู้ตรวจสอบภายในควรจะได้รับ และความก้าวหน้าในสาย
วิชาชีพตรวจสอบภายในเพื่อเป็นการรักษาบุคลากรให้อยู่ในตำแหน่งนานเพียงพอที่จะพัฒนา
ระบบงานตรวจสอบภายในของหน่วยงานให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่
องค์กร ทั้งนี้ กรมบัญชีกลางได้ มีการนำเสนอคณะรัฐมนตรีในการเสริมสร้างระบบการ
ตรวจสอบภายในสำหรับประเด็นต่าง ๆ เช่น

1. โครงสร้างและการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบภายในให้มีลักษณะเป็นสายงานที่
ปรากฏอยู่ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการมีชื่อเรียก
หน่วยงานว่า "สำนักงานตรวจสอบภายในกรม / สำนักงานตรวจสอบภายในกระทรวง"
และให้หัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสำนักขอบเขตของงานตรวจสอบ
ภายในให้ครอบคลุมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผล

2. การปรับปรุงคุณสมบัติและเงื่อนไขการเข้าสู่ตำแหน่ง โดยกำหนดหน้าที่ของ
สำนักงานตรวจสอบภายในระดับกรมและกระทรวงให้ชัดเจน และสอดคล้องกับขอบเขตของ
งานตรวจสอบภายในมากยิ่งขึ้นให้มีระดับตำแหน่งและความก้าวหน้าของผู้ตรวจสอบภายใน
ให้เหมาะสมและชัดเจนไม่ต่ำกว่าผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับตรวจ

3. กำหนดให้สายงานตรวจสอบภายในเป็นสายวิชาชีพและผลักดันให้มีการจัดตั้งองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพตรวจสอบภายในภาครัฐ พร้อมกับให้มีสำนักงานคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพ ตรวจสอบภายในภาครัฐ ทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการฯ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง

7. สรุปจากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่า การตรวจสอบภายในมีความสำคัญอย่างมากในการเป็นเครื่องมือทางการบริหาร และส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดย การให้บริการเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นจากการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าของกระบวนการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาและนำเสนอรายงานเพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าและความสำเร็จแก่องค์กร อันได้แก่

1. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency)

2. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility)

3. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance)

4. เป็นมาตรการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Check and Balance) ส่งเสริมให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญเพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

5. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ของการประทุติไม่ชอบหรือการทุจริตในองค์กร จึงลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงานอย่างไรก็ดีงานตรวจสอบภายในจะประสบผลสำเร็จและเกิดคุณค่าแก่ทางราชการและตัวท่านมากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ ตัวท่านเองที่จะเห็นความสำคัญของงานตรวจสอบภายในและพยายามให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมทั้งในเรื่องกรอบอัตรากำลังงบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายใน รวมทั้งการทำให้หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและยอมรับผู้ตรวจสอบภายในและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน